

Fem punkter til forbedring af transkønnedes forhold

1) "Beskyttelseslovene"

I love der påbyder ligebehandling og forbyder forskelsbehandling og diskrimination ønsker vi at blive specifikt nævnt ved indførelse af ordene/begreberne kønsidentitet og transkønnethed de steder i lovene, hvor ordene køn og/eller seksuel orientering er nævnt.

Bemærkninger

Der er mange love, der indeholder ordene/begreberne "køn" og/eller "seksuel orientering", hvoraf her blot skal nævnes lov om lige løn til mænd og kvinder, lov om ligebehandlingsnævnet, lov om forskelsbehandling på arbejdsmarked, lov om forskelsbehandling pga. race, køn og seksuel orientering mv.

I disse love er transkønnede ikke eksplicit nævnt, men formentlig tænkt hørende til enten under køn eller seksuel orientering beroende på, hvad den enkelte lov omhandler og fortolkning i enkelte sager.

Vi mener, at der i love, hvor ordet "køn" indgår, bør tilføjes ordet "kønsidentitet", hvorved vi kommer ud over fortolkningsmuligheder. Tilsvarende bør der, i love hvor begrebet "seksuel orientering" indgår, tilføjes "transkønnede/transkønnethed", hvorved det kommer i overensstemmelse med, at det ikke er en minoritet med en seksuel orientering, men selvstændig minoritetsgruppe med en entydig betegnelse.

Uddybning med eksempler se bilag 1.

2) Navneloven

Navneloven ændres således, at reglerne om kønsbestemt fornavn alene gælder ved tildeling af fornavn til nyfødte.

Bemærkninger

Navneloven omhandler bl.a. forhold vedrørende kønsbestemte fornavne.

Det findes rimeligt, at der er regler om, at nyfødte skal have kønsbestemte navne, men myndige, voksne mennesker skal selv kunne vælge deres fornavne. Det er overdrevent formynderi at nægte dem selv at bestemme, hvilket fornavn, de ønsker.

Alternativt ønskes reglerne om transseksuelles fornavneskift ændret til, at transkønnede mod behørig dokumentation kan få tilladelse til at skifte til det ønskede fornavn.

Uddybning se bilag 2.

3) Legitimation

Transkønnede bør gives mulighed for ved offentlig dokumentation at kunne dokumentere deres identitet uafhængig af deres aktuelle fysiske/kønslige fremtræden.

Bemærkninger

Transkønnede kommer med mellemrum ud for situationer, hvor det køn de fremtræder som, ikke er i overensstemmelse med deres identifikationspapirer herunder pas og kørekort. Det forekommer ved dagligdags foreteelser lige fra afhentning af pakker på postkontorer over kontakt til politimyndigheder til indcheckning i lufthavne. Med øget behov for generelt skærpede sikkerhedsforanstaltninger må behovet for sikker identitet også forventes øget.

Uddybning se bilag 3.

4) Behandlingssted og valgmuligheder

Transkønnede bør gives mulighed for at blive vurderet mhp. kønsskifteoperation på mere end ét behandlingssted/behandlingsinstitution.

Samtidig bør personer, der allerede er diagnosticeret som transseksuelle eller har levet stabilt og offentligt som det modsatte køn i en nærmere fastsat periode, ved fremlæggelse af dokumentation for foranstående og ved en enkel sagsbehandling have retskrav på kønsskifteoperation.

Bemærkninger

Vi finder, at Sexologisk Klinikks monopolagtige status er uheldig og ikke sikrer transkønnede tilstrækkelig grad af retssikkerhed i behandlingssystemet. Vi finder samtidig, at vurderingen af, om en person er transseksuel og i så fald opfylder kriterierne for kønsskifteoperation, er en udredning, der kan foregå fuldt betryggende blandt en større kreds af læger end alene lægerne ansat på Sexologisk Klinik. Endelig finder vi det uheldigt, at der blandt SKs målgruppe af transkønnede findes så mange erfaringer, hvor mødet med klinikken er oplevet som intimiderende og krænkende.

5) Ønske om permanent kønsskifte

Kravene til omfanget af en kønsskifteoperation for at opnå officiel anerkendelse af skift til det modsatte køn bør revurderes, dels så kravene er sammenlignelige kønnene imellem, og dels så kravene tilpasses samfundsudviklingen.

Der skal udarbejdes en behandlings- og tidsplan for transkønnedes behandling, når der ønskes et kønsskifte.

Der skal være en ankemulighed for transkønnede, som har fået afslag på en kønsskifteoperation.

Bemærkninger

Transkønnedes egenopfattelse af deres køn bør som udgangspunkt være gældende. Vi erkender, at der kan være etiske problemstillinger, der dog næppe er statiske, men som kan inddrages i kravene til permanent kønsskifte.

Det bør være naturligt, at en person, der går i behandling, ved, hvad der skal foregå, og ved, hvor længe forløbet skal være. En forlængelse af behandlingen ud over den oprindelige tidsplan skal begrundes og en ny behandlings- og tidsplan skal udarbejdes.

I dag er der ingen mulighed for at klage over et afslag på kønsskifte/-operation. det er en retssikkerhedsmæssig mangel, som ikke er rimelig i et retssamfund.

Se i øvrigt vedlagte bilag 5

Den 6. november 2009.

Irene Haffner
Sekretær i Trans-Danmark

Tina Thranesen
Den danske videnbank om
kønsidentitet, transvestisme
og transseksualisme

Izabella Simoný
Kasserer i TiD

Den 11. november 2009.

Irene Haffner, sekretær i Trans-Danmark meddelte, at bestyrelsen for Trans-Danmark havde tiltrådt skriftet.

Den 17. november 2009.

Søren Laursen, retspolitisk talsmand for LBL meddelte, at LBL's retspolitiske udvalg og H. C. Seidelin, formand for LBL havde tiltrådt skriftet.

Bilag til de fem punkter til forbedring af transkønnedes forhold

Bilag 1

Lovforhold

Teksten i flere love kan siges i sig selv, i deres formulering at være diskriminerende. Det gør sig gældende i love, som samlet kan betegnes som beskyttelseslove – dvs. love, der forbyder forskelsbehandling eller diskrimination af forskellige nærmere anført grunde over for nærmere beskrevne persongrupper. I disse love er kønsidentitet og transkønnede ikke nævnt. Beskyttelsen af transkønnede skal imidlertid findes under begreberne "køn" og "seksuel orientering".

Begrebet "køn"

Det kan umiddelbart opfattes som en god ting, at transkønnede skal finde lovmæssig beskyttelse under begrebet "køn". Det er imidlertid ikke så enkelt, idet det kan give anledning til fortolkninger og tvivl om, hvorvidt transkønnede er omfattet af lovene, og om hvilket køn en transkønnet skal opfattes som.

Begrebet "seksuel orientering"

Det må efterhånden være gået op for alle, at kønsidentitet ikke har noget med seksuel orientering at gøre. Der er derfor nærmest tale om diskrimination, når transkønnede skal søge lovmæssig beskyttelse under begrebet "seksuel orientering".

Lovændringer

Det må derfor være et højt prioriteret ønske at få ændret ordlyden i disse love ved, at "kønsidentitet" og "transkønnede" indsættes på lige fod med de andre grunde og persongrupper.

Det vil have stor værdi, at der så ikke vil være grundlag for fortolkninger eller tvivl om, hvorvidt transkønnede i den ene eller anden situation er omfattet af disse loves bestemmelser.

Som eksempel kan nævnes den såkaldte Kjole-Ole sag. Rigsadvokaten omtaler Kjole-Ole sagen i sin redegørelse den 29. april 2008 på denne måde:

4.4. Sager om overtrædelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v.
Kun én sag, der har været forelagt for rigsadvokaturen i indberetningsperioden, er endeligt afgjort.

I sagen havde en direktør, der samtidig var bestyrelsesmedlem i et aktieselskab, som drev en "Bang & Olufsen"-forretning, overtrådt lovens § 1, stk. 1, ved at have nægtet at betjene en mandlig transvestit, der indfandt sig i butikken iklædt kjole, på samme vilkår som andre, idet han oplyste prisen på en pladespiller til 10.000 kr. og bl.a. udtalte: "det er altså prisen, og så er du i øvrigt ikke velkommen i butikken, så længe du har det tøj på" og "hvis du går hjem og tager din mors tøj af, kan det være vi finder en bedre pris". Direktøren har den 24. august 2007 vedtaget et bødeforlæg på 2.000 kr. i anledning af overtrædelsen, og aktieselskabet har den 14. september 2007 vedtaget en bøde på 1.000 kr., jf. lovens § 3.

(<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=677&aid=8834#bm8834>)

Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v.

<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=698&aid=5681#bm5681>

§ 1. Den, som inden for erhvervmæssig eller almennyttig virksomhed på grund af en persons race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering nægter at betjene den pågældende på samme vilkår som andre, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder.

Rigsadvokaten har ikke anført hvilken af grundene, der henvises til. Det er heller ikke sædvane. Men det må konkluderes, at det ikke var på grund af Kjole-Oles race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro. Tilbage er derfor kun "seksuelle orientering".

Det betyder, at det rent lovmæssigt lægges til grund, at Kjole-Ole har været udsat for en forskelsbehandling på grund af sin seksuelle orientering. Og det er jo reelt noget vrøvl i og med, at det er Kjole-Oles kønsidentitet, der gør, at han færdes iført kjole.

Det er stærkt utilfredsstillende, at en gruppe, der er en af de mest diskriminationsudsatte i det danske samfund, ikke er direkte beskyttet af de love, der er skabt til at imødegå diskrimination og forskelsbehandling.

Transkønnede er omfattet af beskyttelseslovene

Det fremgår tydeligt i daværende beskæftigelsesminister, Claus Hjort Frederiksens skrivelse til Trans-Danmark den 22. september 2008, at transkønnede er omfattet af de omtalte love.

<http://www.thranesen.dk/?cat=712&aid=10921#bm10921>

Ministeren bemærkede, at med ligebehandlingsloven, ligelønsloven og forskelsbehandlingsloven havde den danske lovgivning allerede forbud mod at forskelsbehandle personer på grund af køn og seksuel orientering på det danske arbejdsmarked, og henviste til, at de EU-retslige forhold, og at det via EF-Domstolen er fastslået, at personer, der har gennemgået et kønsskifte er omfattet af ligebehandlingsprincippet, og at diskrimination af en person på grund af dennes køn eller kønsskifte vil være omfattet af den delte bevisbyrde.

Vedrørende transvestitter, oplyste Ministeren, at ham bekendt, var der ikke faldet afgørelser om transvestitter, men der er ingen tvivl var om, at også transvestitter er omfattet forbuddet mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet.

Det er ikke rimeligt, at den lovmæssige beskyttelse af transkønnede skal findes i henholdsvis ordene/begreberne "køn" og "seksuel orientering". At transkønnede kan tolkes ind under den gældende lovgivning i visse sager, bør ikke stå til hinder for, at ordene/begreberne "kønsidentitet" og "transkønnede/transkønnethed" indskrives direkte i de relevante love.

Bilag 2

Navneloven ændres, således at reglerne om kønsbestemt fornavn alene gælder ved tildeling af fornavn til nyfødte. Der kan være mange grunde til at have en beskyttelse af nyfødte ved valg af fornavn.

Over for voksne myndige personer er der imidlertid ikke tale om beskyttelse, men overdrevent formynderi at nægte dem selv at bestemme, hvilket fornavn, de ønsker.

Transkønnede bør respekteres som personer der fuldt ud er i stand til selv træffe beslutninger ud fra hvilket køn de hovedsagelig fremtræder som.

Såfremt der forsat ønskes restriktioner ved valg af kønsbestemt fornavn også for voksne myndige personer bør proceduren for transkønnede ved at påtage sig navn af det ønskede køn som et minimum lempes i betydelig grad til evt. supplerende udtalelse fra egen læge eller relevant speciallæge, evt. alene ved stilling med 2 vidner.

Vi finder det både ydmygende og nedværdigende at transkønnede skal vurderes af Sexologisk Klinik om forhold, de fuldt ud selv er i stand til at bedømme og tage konsekvenserne af.

I øvrigt henviser vi til eksempler på lovgivning i andre lande (Sverige og USA):

<http://www.thranesen.dk/?cat=822&aid=12479#bm12479>

<http://www.thranesen.dk/?cat=690&aid=12477#bm12477>

Bilag 3

Vi tænker her på dels gruppen af transkønnede, der er i behandlingsforløb mhp. permanent kønsskifte men også på gruppen af transkønnede der lever som begge køn i varierende grad. Selvom mere sofistikerede identifikationsmetoder formegentlig er fremtiden, må man forvente at den umiddelbare fysiske fremtræden fortsat vil udgøre den første og i mange tilfælde tilstrækkelige identifikation, også selvom vi forventer gradvis skærpet sikkerhedskrav i fremtiden. Vi er bekendt med at pas loven er under snarlig revision og har som ønske at transkønnedes særlige behov for legitimation tænkes ind i den fremtidige udformning af loven, ligesom andre identifikationspapirer så som kørekort og sundhedskort kunne indeholde mulighed for at identificere sig som transkønnet.

I en overgangsfase eller som et mere blivende dokument kunne et selvstændigt kort med officiel status være løsningen.

FN's særlige undersøger, Martin Scheinin har den 3. august 2009 udfærdiget en rapport – A/64/211, som bl.a. beskæftiger sig med transkønnedes kønsidentitet og legitimation se i relation til terrorbemæmpelsesforanstaltninger.

<http://www.thranesen.dk/?cat=821&aid=12472#bm12472>

<http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4aae4eea0.pdf>

Bilag 4

Ifølge Sundhedslovens § 208 fastsætter Sundhedsstyrelsen krav til lands- og landsdelsfunktioner på hospitalerne.

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=114054#Kap64>

Dette udmøntes gennem "Specialeplanlægning og lands- og landsdelsfunktioner i sygehusvæsenet"

<http://www.thranesen.dk/?cat=698&aid=8218#bm8218>

<http://www.sst.dk/publ/Publ2002/Specialeplanlaegning/INDEX.HTML>

Af specialeplanlægningen fremgår følgende.

Psykiatri

Lands- og landsdelsfunktioner (Side 127)

Svære sexologiske lidelser, herunder transseksuelle mhp. eventuel kønsskiftevurdering: H:S (Rigshospitalet, sexologisk klinik) (50).

Plastikkirurgi

Lands- og landsdelsfunktioner (Side 76)

Transseksualisme, operation efter visitation fra Sexologisk Klinik finder vi vedblivende skal betegnes som højst specialiseret og derfor kun bør foregå ét sted i landet.

Sundhedsstyrelsen har bestemt, at behandling af transkønnede, der ønsker en kønsskifteoperation kun kan foregå på Sexologisk Klinik og at selve kønsskifteoperationen kun kan foregå på Rigshospitalet.

Vores kommentarer

Vi anerkender at vurdering mhp. et så vidtrækkende indgreb som en kønsskifteoperation er en specialistfunktion, men vi mener samtidig, der er generelle forhold og også specifikke forhold, der taler for at ekspertisen bør spredes over flere behandlingssteder eller behandlingsinstitutioner.

Vi mener også, at det er vigtigt at gøre opmærksom på, at de transkønnede er dem, der står nærmest til at vide, hvordan de har det med deres transkønnethed.

Vi anerkender imidlertid det vigtige i, at en lægefaglig vurdering så vidt muligt "fanger" personer, der ikke er transkønnede, men evt. lider af psykisk sygdom der kan udvise samme ønske.

Irene Haffner, Tina Thranesen og Izabella Simoný

6. november 2009

Der er i vid udstrækning tale om et område, hvor den enkelte behandler kan gøre sig bekendt med behandlingsprincipper og undersøgelsesmetoder gennem litteraturstudier, deltagelse i konferencer mm.-Personlig erfaring med transkønnede er derfor ikke den eneste kvalifikationsgrund. Der findes allerede en større gruppe af læger, der har haft en del af deres uddannelse på Sexologisk Klinik og som aktuelt har transkønnede i behandling - dog uden at kunne indstille dem til operation.

Der er i behandlingen af transkønnede i væsentligt omfang tale om en vurdering, der bygger på interpersonel kontakt mellem behandler og patient, hvor man kan risikere, at en dårlig kommunikation ("dårlig kemi") kan have indflydelse på udfaldet. Ligeså vil en klage over behandlingen næppe kunne undgå at påvirke forholdet mellem behandler og patienten, da en fortsat behandling alene vil kunne foregå under den institution, der er klaget over.

Specifikke forhold netop omkring Sexologisk Klinik er der ikke lavet undersøgelser over, men det er en udbredt opfattelse i det transkønnede miljø at behandlingen både er arrogant, overfladisk, i mange tilfælde uprofessionel, og at holdningen som udgangspunkt er skeptisk over for transkønnede, der søger vurdering og hjælp.

Der foreligger flere beretninger fra transkønnede, som har opgivet at få hjælp pga. de nævnte forhold De følelser, der udtrykkes i beretningerne, siger mere end ordene, hvad vi er oppe imod:

<http://www.thranesen.dk/?cat=661&aid=12115#bm12115>

<http://www.thranesen.dk/?cat=664&aid=5575#bm5575>

<http://www.thranesen.dk/?cat=664&aid=7843#bm7843>

<http://www.thranesen.dk/?cat=702&aid=6992#bm6992>

Endelig er det værd at hæfte sig ved to væsentlige forhold.

Til trods for, at Sexologisk Klinik siden 1986 har været eneste behandlingsinstitution for transkønnede, er der ikke udkommet en eneste publikation om transkønnede fra institutionens side. Der er senest i 2009 stillet en række spørgsmål til Sexologisk Klinik. Det findes påfaldende, at besvarelserne ikke har karakter af seriøs imødekommenhed og afklarende svar, men i uhyggelig grad er intetsigende fraser om at "følge internationale behandlingsprincipper" og tilsvarende reelt indholdsløse udtalelser.

<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=1095>

Vi er ikke i tvivl om, at flere læger rundt i landet, både speciallæger i primærsektoren og på andre klinikker, der behandler sexologiske problemstillinger, vil kunne løfte opgaven fuldt på højde med hvad der foregår på Sexologisk Klinik, og at man derved kan sikre transkønnedes retsstilling i behandlingen mhp. kønsskifteoperation og Sexologisk Klinik vil næppe blive et dårligere sted af at få seriøs sparring fra andre behandlere.

Bilag 5

Omfang af en kønsskifteoperation – ligestilling mellem kønnene.

I dag kræves der for at få ændret sin civilretslige kønsstatus – kønsbetegnelse, fornavn og personnummer (endetallet), at en kønsskifteoperation opfylder betingelserne fastsat af Sundhedsstyrelsen i Vejledning om kastration med henblik på kønsskifte

<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=698&aid=5695#bm5695>

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=11017>

Af punkt 4 - Anerkendelse af kønsskifte foretaget i udlandet – som også gør sig gældende i relation til kønsskifteoperationer i Danmark fremgår det, at

Det er en forudsætning for at anerkende et juridisk kønsskifte fra **mand til kvinde**, at følgende er opfyldt:

- Kønsskirtlerne er fjernet (orchidektomi),
- penis er fjernet (penektomi)

- og sædvanligvis at vaginoplastik og tildannelse af kønslæber er foretaget.

Der bør endvidere foreligge oplysninger om den pågældendes hormonale status.

Ved anerkendelse af et juridisk kønsskifte fra **kvinde til mand** kan forholdene variere. Det er dog en forudsætning for kønsskiftet, at både livmoder og begge æggestokke er fjernet.

Der bør tillige foreligge oplysninger om den pågældendes hormonale status

Der er altså forskel på omfanget på kønsskifteoperation henholdsvis fra mand til kvinde og fra kvinde til mand, hvor kravene er mindre ved kvinde til mand.

Der er i dag flere transkønnede, der af forskellige grunde som f.eks. alder eller helbred ikke ønsker at gennemgå en så omfattende operation, som der kræves i dag.

Af denne grund og for at skabe ligestilling foreslås derfor, at kravene til omfanget af en kønsskifteoperation som minimum ændres således:

Et kønsskifte består af:

Et kirurgisk indgreb i form af en kastration og eventuelt tildannelse af kønsorganer svarende til det køns, der skiftes til.

Kriterier for mand til kvinde kønsskifte

Fjernelse af kønskirtlerne (kastration), eventuelt fjernelse af penis og eventuel tildannelse af skede og kønslæber.

Kriterier for kvinde til mand kønsskifte

Fjernelse af livmoder og begge æggestokke, og eventuel fjernelse af bryster og tildannelse af en penis.

Der skal være mulighed for dispensation pga. alder, helbred eller andre særlige forhold.

Behandlings- og tidsplan

Der udarbejdes i dag ingen behandlings- eller tidsplan over behandlingsforløbet af transkønnede på Sexologisk Klinik.

Transkønnede i behandling på klinikken kender derfor reelt intet til, hvad der skal foregå eller hvor lang tidshorizonten er, før de får afklaret, om deres ønske om et kønsskifte bliver imødekommet eller ej.

Sexologisk Klinik er meget tilbageholdende med at oplyse noget konkret om den reelle længde af et behandlingsforløb. De oplyser gerne, som f.eks. i svaret på spørgsmål nr. 858 stillet af Retsudvalget på foranledning af Karina Lorentzen Dehnhardt SF) den 4. juni 2009:

Kontakten mellem Sexologisk Klinik og en patient, der ender med kønskorrektion, vil derfor minimum være 2 år og 4 måneder

<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=1095&aid=12159#bm12159>

Det er imidlertid en kendsgerning, at adskillige transkønnede har været i behandling på Sexologisk Klinik i betydelig længere tid – ja mere end fire (4) år uden at de er kommet en afklaring nærmere. Og det uanset, at de samme har levet i mindst lige så mange år fuldtids som deres ønskede køn.

Det er uacceptabelt, at personer kan være i behandling i årevis uden kendskab til længden af forløbet.

Det foreslås derfor, at der udarbejdes en behandlings- og tidsplan for transkønnede, der kommer i behandling med henblik på et eventuelt kønsskifte.

Behandlings- og tidsplanen bør indeholde oplysninger om, hvad der skal fremskaffes af relevant

dokumentation til belysning af personens kønsidentitet, hvilke behandlinger og undersøgelser den pågældende skal igennem samt den tidsmæssige horisont for gennemførelse af behandlingen. Den samlede behandlingsperiode bør som udgangspunkt ikke være mere end to år. Hvis behandlings- og tidsplanen ikke kan overholdes, skal dette begrundes af behandleren, og en revideret plan udarbejdes.

Ankemulighed

Det er i dag reelt ikke muligt at klage over et afslag på tilladelse til en kønsskifteoperation. Ifølge Sundhedsloven er det ministeren, der kan give tilladelse til kønsskifteoperationen, men kompetencen er videregivet til Sundhedsstyrelsen, der samtidig er højeste klageinstans. Der kan selvfølgelig altid klages til ministeren eller anlægges en civilretslig sag ved domstolen, men i og med, at Sexologisk Klinik er tillagt den højeste kompetence på området, må det formodes, at uanset hvilke vidneudsagn, der støtter klagerens ønske om en kønsskifteoperation, vil de blive "overtruffet" af erklæringer/vidneudsagn fra Sexologisk Klinik. Det er en retssikkerhedsmæssig brist, som ikke er værdig for et retssamfund.